

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในการที่กฎหมายจะวางกำหนดมาตรการเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นในบริษัทให้เขาได้รับผลประโยชน์ที่ควรได้จาก การเข้าร่วมลงทุนประกอบกิจการในบริษัทบรรลุผลสัมฤทธิ์จนการมั่งคั่งของผู้ถือหุ้นอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะไม่มีการอื่นใดที่จะเหมาะสมยิ่งไปกว่าให้ผู้ถือหุ้นสามารถเข้ามามีสิทธิมีเสียงในการจัดการงานของบริษัทได้อย่างแท้จริง แต่เนื่องจากในการบริหารกิจการของบริษัทนั้น โภคินัยแห่งกฎหมายได้ให้เป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของคณะกรรมการบริษัท (Board of Directors) ที่จะเป็นผู้บริหารกิจการงานทั้งปวงของบริษัท ส่วนผู้ถือหุ้นจะมีอำนาจหน้าที่เฉพาะในการควบคุมการดำเนินงานของคณะกรรมการบริษัทอีกทีหนึ่งเท่านั้น (Control of Management) ซึ่งกระทำได้โดยอาศัยการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น (Meeting of Shareholders) ฉะนั้นกฎหมายจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องวางมาตรการให้ผู้ถือหุ้นได้ใช้อำนาจการควบคุมที่มีอยู่เข้าควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายจัดการให้เกิดผลและมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง โดยจะต้องพยายามให้ผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับกรรมการและการจัดการงานอย่างใกล้ชิดตลอดจนวางกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ซึ่งเป็นผู้บริหารกับผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นผู้ควบคุมให้ชัดเจน หากกฎหมายสามารถวางมาตรการให้ได้ดังที่กล่าวมาแล้วประชาชนผู้เข้าเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทก็จะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเต็มที่

แต่ในประเทศไทยปัจจุบันนี้ ผู้ถือหุ้นในบริษัทมิได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายอย่างเพียงพอ ผู้ถือหุ้นมักไม่ค่อยมีส่วนร่วมใคร่ร่วมรู้เห็นในการดำเนินงานของกรรมการ ซึ่งเป็นฝ่ายจัดการงาน อีกทั้งยังถูกรังแกและผลประโยชน์ที่เขาควรมีควรได้อยุ่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2468

ลักษณะหุ้นส่วนบริษัทอันเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการประกอบกิจการ ในรูปบริษัทจำกัด ยังไม่มีมาตรการที่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นในบริษัทอย่างพอเพียง รัฐเองก็เคยได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนผู้ประกอบกิจการในรูปบริษัท จำกัดที่ จึงได้ตราพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2521 ออกมาเพื่อใช้บังคับการดำเนินกิจการบริษัทซึ่งมีประชาชนจำนวนมาก เข้าลงทุนประกอบการค้า รวมกัน โดยมีเจตนารมณ์ที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นในบริษัทมหาชน จำกัด มิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบได้โดยง่าย แต่จนถึงในปัจจุบันประชาชนเกือบทั้งหมดก็ยังคงมีความนิยมในการจัดตั้งบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อยู่เช่นเดิม และนับวันก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริษัทมหาชน จำกัดที่มีขึ้นใหม่นี้ไม่เหมาะสมกับสภาพการประกอบธุรกิจในประเทศไทยก็เป็นได้ ประชาชนจึงไม่สนใจที่จะจัดตั้งขึ้น

สำหรับมาตรการในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ผู้เขียนเห็นว่ายังไม่ให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นในบริษัทอย่างพอเพียงก็ เนื่องจากว่าในกฎหมายดังกล่าวนี้ มิได้ให้ผู้ถือหุ้นเข้ามามีบทบาทในการจัดการงานของบริษัทเท่าที่ควร ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นกับกรรมการและการจัดการงานของบริษัทยังมีน้อยเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการในกฎหมายของต่างประเทศ อีกทั้งยังมีบทบัญญัติของกฎหมายหลาย มาตราที่ตัดสิทธิของผู้ถือหุ้นและ เปิดโอกาสให้กรรมการบริษัทเอาเปรียบผู้ถือหุ้น หรือให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่เอาเปรียบผู้ถือหุ้นรายย่อยได้โดยง่าย กล่าวคือ

1. ในเรื่องสิทธิและการใช้สิทธิของผู้ถือหุ้น

การที่ผู้ถือหุ้นจะได้รับการคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของเขา ผู้ถือหุ้นควรจะต้องได้รับสิทธิในการ เข้าควบคุมการดำเนินงานของบริษัทได้อย่างเต็มที่ ครบถ้วนที่ผู้ถือหุ้นมีอาจจะใช้สิทธิในการ เข้าควบคุมสั่งการแก่คณะกรรมการ บริษัทได้แล้ว ก็เกือบจะเท่ากับว่า ผู้ถือหุ้นนั้น มิได้มีส่วนร่วมในการจัดการงาน ของบริษัทตามความหมายของสัญญาจัดตั้งบริษัทแต่อย่างใด อีกทั้งยังตกอยู่ในสถานะ ที่ไม่อาจจะปกป้องผลประโยชน์ของตนได้ตามความเหมาะสม

ผู้เขียนเห็นว่าสิทธิอันสำคัญของผู้ถือหุ้นที่จะใช้ในการคุ้มครองป้องกันผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของตน มีอยู่ 2 ประการด้วยกัน คือ

- ก. สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนในการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น
- ข. สิทธิในการฟ้องคดีโดยอาศัยสิทธิเรียกร้องของบริษัทเพื่อประโยชน์ของบริษัทเป็นส่วนรวม
- ก. สิทธิในการออกเสียงลงคะแนนในการประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้น

โดยที่การประชุมใหญ่ผู้ถือหุ้นของบริษัท มีความสำคัญมากในการดำเนินกิจการของบริษัท เพราะในบทบัญญัติของกฎหมายของทุกประเทศ รวมทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย พ.ศ. 2468 มาตรา 1144 และพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2521 มาตรา 98 ได้บัญญัติไว้ให้คณะกรรมการจะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตามมติของที่ประชุมใหญ่ ที่ประชุมใหญ่มีอำนาจสั่งการใด ๆ อันเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของบริษัทได้ทั้งหมด หากว่าการนั้นเป็นเรื่องที่รวมด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุดังกล่าวจึงเห็นได้ว่า มติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นควรจะต้องมาจากผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท และผู้ถือหุ้นทุกคนควรจะต้องมีสิทธิอย่างเต็มที่ในการออกเสียงลงคะแนนในการประชุมใหญ่ทุกครั้ง หากว่าเรามีได้กระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใด แต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1183 ได้เปิดโอกาสให้บริษัทสามารถจะออกข้อบังคับมาจำกัดสิทธิของผู้ถือหุ้น ในการออกเสียงลงคะแนนในการประชุมใหญ่ได้ ถ้าเรามีหุ้นไม่ถึงจำนวนตามกำหนดไว้ในข้อบังคับ นอกจากนั้นกฎหมายยังมีได้มีการกำหนดจำนวนหุ้นชั้นสูงเอาไว้ด้วยว่า ข้อบังคับที่ออกมาเพื่อจำกัดสิทธิผู้ถือหุ้นในกรณีเช่นนี้ จะกำหนดจำนวนหุ้นที่ห้ามออกเสียงลงคะแนนไว้อย่างสูงก็หุ้น ทำให้ผู้ถือหุ้นรายใหญ่มีสิทธิที่จะออกข้อบังคับให้ผู้ที่หุ้นน้อยกว่าที่คนถืออยู่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนจะได้ไม่มีผู้ใดคัดค้านโต้แย้งหรือต่อสู้กับคนในเวลาลงมติได้ กรณีเช่นนี้ทำให้ผู้ถือหุ้นที่มีหุ้นจำนวนน้อยไม่ได้รับความเป็นธรรมเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ในเรื่ององค์ประชุมผู้ถือหุ้นนั้น ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายกำหนดไว้
คำเกินไป ทำให้มติของที่ประชุมผู้ถือหุ้นที่ออกมาหาใช่เป็นความประสงค์ที่แท้จริง
ของผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ของบริษัท อันเป็นการขัดกับวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีการ
ประชุมผู้ถือหุ้น แม้ในกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็ยัง
ได้กำหนดองค์ประชุมผู้ถือหุ้นไว้สูงกว่าที่มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 1178 ของประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นโดยทั่วถึงกัน

อีกเรื่องหนึ่งที่ยังเขียนเห็นว่า บทบัญญัติของกฎหมายไทยยังไม่ได้บัญญัติไว้
ให้กระจ่างชัดลงไป ในเรื่องเกี่ยวกับองค์ประชุม คือ การที่ผู้ถือหุ้นเดินออกจาก
ที่ประชุมเพื่อประท้วงการประชุม และทำให้จำนวนผู้ถือหุ้นที่เหลืออยู่ไม่ครบองค์ประชุม
นั้น (Walk Out) ที่ประชุมจะสามารถปรึกษาหารือกันต่อไปได้หรือไม่ เรื่องนี้
ผู้เขียนเห็นว่า การประชุมใหญ่นั้น จำนวนองค์ประชุมจะต้องมีอยู่ครบเสมอตลอด
เวลาการประชุม มิฉะนั้นแล้ว มติใด ๆ ที่ได้จากการประชุมโดยมีผู้ถือหุ้นร่วมประชุม
ไม่ครบองค์ประชุมก็ไม่ควรมีผลผูกพันบริษัท เพราะมิฉะนั้น การที่กฎหมายกำหนด
ให้เมื่อองค์ประชุมก็จะเป็นความหมายอะไร หากที่ประชุมสามารถประชุมได้โดยไม่ครบ
องค์ประชุม แต่ในทางปฏิบัตินั้น เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน
เมื่อมีการเดินออกจากที่ประชุมในลักษณะดังกล่าว ผู้ถือหุ้นที่ยังอยู่ก็กลับถือโอกาส
ประชุมกันต่อไปและลงมติต่าง ๆ ตามใจชอบเพราะไม่มีผู้คัดค้าน จากนั้นก็เอามติ
ของที่ประชุมนั้นไปใช้ผูกพันบริษัท แม้แต่ใช้ในการจดทะเบียนเกี่ยวกับบริษัทก็ตาม
เพราะหากเขาถือว่า ผู้ถือหุ้นที่เดินออกไปนั้นได้ลงชื่อไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เข้าประชุม
ในขณะที่เริ่มทำการประชุมแล้วจึงใช้เป็นหลักฐานแสดงว่า การประชุมนั้นได้ประชุม
กันโดยครบองค์ประชุมแล้ว จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่มีการโต้แย้งกันอยู่เสมอ
หากกฎหมายบัญญัติไว้ให้ชัดเจนแล้ว การกระทำเพื่อเอาเปรียบผู้ถือหุ้นโดยไม่ชอบ
ในลักษณะนี้ก็จะไม่อาจเกิดขึ้นได้ง่าย

ข. สิทธิในการฟ้องคดีโดยอาศัยสิทธิของบริษัทเพื่อประโยชน์ของบริษัท
เป็นส่วนรวม

กฎหมายของประเทศไทยเท่าที่มีอยู่ยัง เปิดโอกาสให้ผู้ถือหุ้นใช้สิทธิในการฟ้องคดีโดยอาศัยสิทธิของบริษัทในกรณีที่บริษัทปฏิเสธไม่ยอมฟ้องคดี ได้น้อยมาก โดยบัญญัติไว้เฉพาะในมาตรา 1169 ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และในมาตรา 98 และ 99 ของพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2521 เท่านั้น และการฟ้องคดีดังกล่าว กฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นที่จะฟ้องคดีต่อกรรมการบริษัทได้เท่านั้น หากบุคคลอื่นเช่นพนักงานของบริษัท บุคลากรหรือลูกหนี้ของบริษัท ทำความเสียหายแก่ผู้ถือหุ้นแล้ว ผู้ถือหุ้นจะไม่มีทางใดที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากบุคคลเหล่านั้นได้ เว้นแต่หากบริษัทไม่ยอมฟ้องคดี ในกฎหมายของประเทศไทยสหรัฐอเมริกา ได้ให้สิทธิแก่ผู้ถือหุ้นในการฟ้องคดีในลักษณะนี้ไว้อย่างกว้างขวาง ซึ่งกฎหมายไทยน่าจะนำมาใช้ด้วย เพราะหากบริษัทคงเสียประโยชน์ บลัดแห่งความเสียหายนั้นก็ จะตกมาเป็นของผู้ถือหุ้นในที่สุด

นอกจากนี้กฎหมายไทยยังมีได้มีมาตรการที่จะให้ความสะดวกแก่ผู้ถือหุ้นในการฟ้องคดีเช่นนี้เลย โดยเฉพาะเรื่องค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีอันเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้สิทธิดังกล่าว กฎหมายก็ได้บัญญัติไว้ว่า ใครจะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายนั้น และผู้ถือหุ้นจะเบิกเงินทรงจ่ายจากบริษัทได้หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ เมื่อมีกรณีที่ผู้ถือหุ้นมีความประสงค์จะใช้สิทธิดังกล่าวนี้ ก็ย่อมจะเกิดปัญหาอันเป็นอุปสรรคแก่ผู้ถือหุ้นอย่างมาก ทำให้การใช้สิทธิดังกล่าว ไม่อาจทำได้

ผู้เขียนมีความเห็นว่า กฎหมายควรจะมีบัญญัติให้ชัดเจนว่า บริษัทจะต้องออกเงินทรงจ่ายในการฟ้องคดีเพื่อประโยชน์แก่บริษัทไปก่อน โดยอาจจะให้ผู้ถือหุ้นวางเงินหรือหลักทรัพย์ประกันค่าใช้จ่ายนั้น แต่ต้องน้อยกว่าจำนวนอันเป็นค่าใช้จ่ายที่แท้จริง หรืออาจจะไม่จำกัดงบการเงินประกันก็ได้ หากว่า

การร้องขอให้บริษัททรองออกค่าใช้จ่ายได้ทำขึ้นโดยผู้ถือหุ้นไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่แห่งหุ้นทั้งหมดของบริษัท และผู้ถือหุ้นดังกล่าวตกลงจะรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายนั้น หากการฟ้องคดีไม่เป็นประโยชน์แก่บริษัทเท่าใดควร

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถือหุ้นกับกรรมการและการจัดการงานของบริษัท

กฎหมายที่มีอยู่โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการที่จะพึงต้องปฏิบัติกับผู้ถือหุ้นไว้ให้เหมาะสมรัดกุมดีพอ เช่นในเรื่อง การเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ผู้ถือหุ้นจำเป็นต้องรับรู้ถึงสภาพแห่งกิจการของบริษัท การดำเนินงาน ตลอดจนผลประโยชน์ของกรรมการ เรื่องดังกล่าวนี้เกือบจะไม่มีกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เลย ทั้ง ๆ กฎหมายของทุก ๆ ประเทศได้ตระหนักดีว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ อันจะเป็นผลในการคุ้มครองผู้ถือหุ้นอย่างมาก และกฎหมายของประเทศนั้น เช่นประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น ล้วนแต่มีบทบัญญัติในเรื่องการเปิดเผยข้อเท็จจริงแก่ผู้ถือหุ้นอย่างรัดกุมเหมาะสม มีใจให้ผู้ถือหุ้นอยู่ในสภาพที่ไม่รู้อะไรเลย ทั้ง ๆ ที่กิจการของบริษัทดำเนินไปโดยเงินที่เขาเอามาลงทุน ผู้ถือหุ้นของบริษัทในประเทศไทยจึงมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบได้โดยง่าย เพราะไม่ค่อยจะรับรู้ถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนอย่างทันทางที่จึงไม่อาจป้องกันและแก้ไขได้ทัน

นอกจากนี้ ในเรื่องความรับผิดชอบของกรรมการอันมีต่อบริษัทและผู้ถือหุ้นนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีอยู่เพียงมาตราเดียวเท่านั้น คือมาตรา 1168 นี้บัญญัติถึงกรณีที่กรรมการจะต้องร่วมกันรับผิดชอบบริษัท แต่สำหรับกรณีที่กรรมการทำความเสียหายแก่บริษัทด้วยเหตุอื่น ๆ ผู้ถือหุ้นไม่อาจจะฟ้องร้องเอาผิดต่อกรรมการได้โดยง่าย เพราะไม่มีกฎหมายเขียนให้กรรมการต้องรับผิดชอบอย่างชัดแจ้ง เช่นกรณีกรรมการทำผิดข้อบังคับของบริษัทเป็นต้น ผู้ถือหุ้นจำต้องทราบถึงบทบัญญัติในกฎหมายลักษณะอื่น ๆ เช่น ละเมิดหรือทัวแทนมาใช้นบังคับ เพื่อจะเอาผิดต่อกรรมการ

บริษัท ทำให้ผู้ถือหุ้นไม่ได้รับความสะดวกและเป็นภาระแก่ผู้ถือหุ้นเกินควร ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อมีการฟ้องคดีทอกรรรมการบริษัทแล้ว กรรมการก็สามารถจะพ้นผิดได้โดยง่าย เพราะภาระการพิสูจน์ความผิดของกรรมการตกอยู่แก่ผู้ถือหุ้นที่เป็นโจทก์จะต้อง นำสืบ จึงเป็นอุปสรรคแก่ผู้ถือหุ้น เพราะเขาไม่ค่อยได้รับรู้สภาพแห่งกิจการ เพราะไม่มีการเปิดเผยข้อเท็จจริง ดังนั้น การจะหาหลักฐานมาพิสูจน์ว่า กรรมการกระทำผิดต่อบริษัทหรือต่อผู้ถือหุ้น จึงมีอาจจะพิสูจน์ได้โดยง่าย เรื่องนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ควรจะนำหลักความรับผิดของกรรมการและภาระ การพิสูจน์เมื่อฟ้องคดี ตามที่บัญญัติไว้ในบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 มาตรา 103, 104 มาใช้กับบริษัทเอกชน จำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย โดยให้กรรมการต้องรับผิดไว้ก่อนเป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้น เว้นแต่กรรมการผู้นั้น จะพิสูจน์ได้ว่า ตนมิได้เป็นผู้กระทำความผิด กล่าวคือ ให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่แก่ กรรมการมิใช่ตกอยู่แก่ผู้ถือหุ้น

นอกจากนี้ ในเรื่องเกี่ยวกับข้อห้ามต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายควรจะห้ามผู้เป็น กรรมการบริษัทมิให้กระทำการอัน อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้ถือหุ้น หรือบริษัทได้ โดยง่าย เช่น เรื่องกรรมการซื้อขายทรัพย์สินของบริษัท หรืออุ้มเงินจากบริษัท กรณีเช่นนี้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้มีบัญญัติไว้เลย จึงเท่ากับ เปิดโอกาสให้กรรมการสามารถแสวงหาประโยชน์ของตนจากบริษัทได้โดยง่าย และมักจะมีปัญหาเกิดขึ้นบ่อย ๆ ในทางปฏิบัติที่กรรมการเอาเงินของบริษัทไปใช้ส่วนตัวและทำให้บริษัทเสียหาย การจะนำเอาหลักกฎหมายทั่วไปมาใช้บังคับ ในกรณีกรรมการทำนิติกรรมกับบริษัท ก็ไม่อาจจะเป็ประโยชน์เพราะกรรมการ มิใช่ตัวแทนผู้ถือหุ้น ดังนั้น กรรมการจึงไม่จำเป็นต้องขอความยินยอมจากผู้ถือหุ้น ก่อน หากจะทำนิติกรรมที่ตนมีส่วนได้เสียกับบริษัท แต่ผู้ที่กรรมการต้องขอความ ยินยอมก่อนคือ บริษัท เพราะบริษัทคือตัวการและกรรมการคือตัวแทน ดังนั้น

หากจะนำมาตรา 805 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับกับกรณีนี้แล้ว ก็เท่ากับว่าให้กรรมการ ขอความยินยอมจากตนเองก่อน เพราะกรรมการก็คือผู้กระทำการแทนบริษัท ซึ่งเป็นตัวการในความหมายของมาตรา 805 นั้นเอง

ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า ควรจะนำหลักที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2521 ในเรื่องดังกล่าวนี้มาใช้บังคับ เพราะ ในบริษัทมหาชน จำกัด นั้นกฎหมายยังมีมาตรการคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นมากกว่าในบริษัทเอกชน จำกัด

3. เรื่ององค์กรที่ช่วยคุ้มครองผู้ถือหุ้น

ในกฎหมายของประเทศไทยนั้น ได้ยึดถือเอาองค์กรภายนอกบริษัทเป็นหลักในการคุ้มครอง แก่ผู้ถือหุ้นภายในบริษัทอันได้แก่ หอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท อันเป็นหน่วยงานของทางราชการซึ่งขึ้นอยู่กับกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ที่มีหน้าที่หลักในการ รับผิดชอบทะเบียนเกี่ยวกับบริษัทและสอดส่องดูแลควบคุมให้บริษัท ทำตามกฎหมาย แต่ผู้เขียนมีความเห็นว่า การจะให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นให้ ถูกวิธีและได้ผลดีที่สุดนั้นมิใช่คอยหวังพึ่งจากองค์กรภายนอกบริษัท แต่เพียงประการ เดียว เพราะองค์กรภายนอกบริษัท คือหอทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทนั้นมีความเฉพาะ เรื่องการให้ข่าวสารข้อมูล แก่ผู้ถือหุ้นเท่านั้น แต่มิได้มีบทบาทในการควบคุมการ ดำเนินกิจการภายในบริษัทเลย ฉะนั้นองค์กรที่จะทำหน้าที่ได้อย่างดีที่สุด ในการ ให้ความคุ้มครองผู้ถือหุ้น จะต้องเป็นองค์กรภายในบริษัทเอง กล่าวคือต้องวางระบบ การจัดการภายในบริษัทให้มีการควบคุมกันเองภายในตัวของมัน เพื่อให้เกิดการ ตรวจจับอำนาจในการบริหารและควบคุมโดยผู้เขียนมีความเห็นว่า ในระบบการจัด การงานของบริษัทและการควบคุมการจัดการงานนั้น หากให้มีองค์กรเพียง 2 องค์กร ในบริษัท คือ กรรมการและผู้ถือหุ้นยังเป็นการไม่พอเพียงที่จะอำนวยความสะดวก และให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้นอย่างดีพอ แต่ควรจะมีองค์กรพิเศษเพิ่มเติมขึ้นมาอีก เพื่อเป็นสื่อกลางในการดำเนินงานระหว่างกรรมการกับผู้ถือหุ้น โดยให้เป็นองค์กร

ที่มาจากการแต่งตั้งของฝ่ายผู้ถือหุ้น เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระแก่ผู้ถือหุ้นในการควบคุม การจัดการงานของกรรมการบริหาร โดยให้องค์กรดังกล่าวมีลักษณะเป็นตัวแทน ของผู้ถือหุ้นและขึ้นตรงกับผู้ถือหุ้นโดยตรง องค์กรดังกล่าวคือ คณะกรรมการดูแล (Supervisory Board) ซึ่งมีใช้อยู่ในกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศ เนเธอร์แลนด์ และ ประเทศเยอรมนี กฎหมายไทยควรจะนำหลักการดังกล่าวมาใช้ กับบริษัทของประเทศไทยด้วย โดยเฉพาะในบริษัทมหาชน จำกัดและบริษัทเอกชน จำกัด ที่ไม่มีลักษณะเป็นบริษัทในครอบครัวที่แท้จริง เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ถือหุ้น ยิ่งขึ้น และที่สำคัญคือในการ เลือกตั้งคณะกรรมการดูแลโดยที่ประชุมผู้ถือหุ้นนั้นจะต้อง ใช้วิธี Cumulative Voting เท่านั้นจึงจะทำให้เป็นองค์กรดังกล่าวเป็นประโยชน์ แก่ผู้ถือหุ้นโดยทั่วไปมากที่สุด ส่วนองค์กรภายนอกบริษัทนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เป็นเพียง องค์กรส่วนประกอบในการคุ้มครองผู้ถือหุ้นเท่านั้น เพราะประโยชน์ที่จะได้ส่วนใหญ่ เป็นเรื่องการเปิดเผยข้อเท็จจริงของบริษัทในการ เสนอขายหุ้นแก่ประชาชน และมี ประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นที่ถือการรู้เกี่ยวกับข้อมูลบางประการของบริษัท เพราะกฎหมาย บังคับให้บริษัทจำต้องส่ง เอกสารและแจ้งรាយการ ที่สำคัญบางประการให้ทางราชการ รับรู้ด้วย ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับฐานะการเงินของบริษัท ผู้เขียนเห็นว่าองค์กร ของทางราชการอันเป็นองค์กรภายนอกนั้นมีประโยชน์แก่ประชาชนผู้ว่าการติดต่อกับบริษัทมากกว่าที่จะอ่านวาระประโยชน์แก่ผู้ถือหุ้นโดยตรง เพราะหากว่า บริษัทมีระบบ การควบคุมการดำเนินงานภายในบริษัทดีแล้ว ผู้ถือหุ้นก็สามารถทราบข้อเท็จจริง เกี่ยวกับบริษัทได้เองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งองค์กรของทางราชการเลย และข้อมูลทาง ราชการ ได้รับจากบริษัทอาจจะไม่ใช่ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริงของบริษัทก็ได้ ซึ่งคนในบริษัทย่อมรู้ถึงข้อเท็จจริงได้ดีกว่า

จากกล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนจึงเห็นเป็นการจำเป็นและสมควรอย่างยิ่ง ที่รัฐจะต้องรับดำเนินการแก้ไข ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ร. 2468 บรรพ 3 ลักษณะหุ้นส่วนบริษัทเสียใหม่ให้มีมาตรการที่เหมาะสมรัดกุมกว่านี้ โดย

นำเอาหลักการที่ดี ในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด พ.ศ. 2521 และหลัก
กฎหมายของต่างประเทศมาใช้ การที่จะปลดปล่อยละเลยอย่างเช่นทุกวันนี้ ก็มี
แต่จะเกิดความเสียหายแก่ประชาชนยิ่งขึ้น ซึ่งย่อมมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชาติ
ด้วยเพราะเป็นบริษัทที่มีมากที่สุดในประเทศไทย

หากรัฐยังไม่รีบดำเนินการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
บรรพ 3 สิทธิและหุ้นส่วนบริษัท ตามที่กล่าวมาแล้ว เจตนารมณ์ของรัฐในการที่จะมุ่ง
คุ้มครองประชาชนผู้ถือหุ้นในบริษัทก็คงยังไม่อาจบรรลุผลได้ในปัจจุบัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย